

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	258
Land:	Tyrkiet
Kilde:	Utrikesdepartementet
Titel:	"Mänskliga rättigheter i Tyrkiet 2006"
Udgivet:	6. marts 2007
Optaget på baggrundsmaterialet:	20. marts 2007

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en översiktlig sammanställning över hur de mänskliga rättigheterna efterlevs, grundad på den svenska ambassadens bedömningar.

Rapporten kan inte ge en fullständig bild. Information bör sökas också från andra källor.

Mänskliga rättigheter i Turkiet 2006

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

En lång rad reformer har vidtagits som ett resultat av närmandet till EU. Stora delar av såväl konstitutionen som strafflagstiftningen har reviderats i linje med Köpenhamnskriterierna. Internationella konventioner om mänskliga rättigheter har nu överhöghet över nationell lagstiftning. Såväl straff- som civillagstiftning har reviderats i syfte att ge kvinnor samma rättigheter som män. Den av regeringen deklarerade nolltoleransen mot tortyr har gett resultat i rätt riktning. Det är lättare att bilda föreningar och politiska partier. Möjligheterna att officiellt använda andra språk än turkiska, såsom kurdiska, har förbättrats. Omfattande utbildning av advokater, domare och åklagare genomförs, och åtalade har bättre tillgång till advokater och läkare. Alltfler domare hänvisar till internationella konventioner eller Europadomstolens praxis. Det finns en livaktig debatt i media. Även om många frågor fortsatt är känsliga utgör de inte längre tabun.

Det senaste året har dock reformtakten saktat ner. Signalerna från regeringen till försvar för reformer är inte alltid konsekventa. Detta beror till stor del på det hårdnande politiska klimatet inför de förestående valen, där oppositionen hävdar att regeringen lägger sig platt för EU och att suveräniteten hotas.

Fortfarande saknas på många områden, såsom i konstitutionen och strafflagstiftningen, klara gränser för statens möjligheter att begränsa medborgarnas rättigheter och friheter. Det finns en tendens att skydda staten, dess högsta företrädare, organ och dess flagga snarare än att skydda individen från övergrepp från staten. Det mest omskrivna exemplet på detta är artikel 301 i strafflagen om ”förolämpning av turkiskhet”, som ger mycket stort utrymme för inskränkningar av yttrandefriheten. Delar av rättssystemet motarbetar reformer och använder lagstiftningen för att trakassera

meningsmotståndare. Å andra sidan har de flesta mål lagts ned eller lett till frikännanden.

Reformer har genomförts för att minska militärens politiska roll, men i realiteten gör militären uttalanden på områden som går utanför ramen för vad som normalt är att betrakta som försvars- eller säkerhetspolitik och agerar även genom informella kanaler.

Trots uttalanden om behovet av ökad utveckling och demokrati i sydöstra Turkiet har regeringen inte förmått förändra situationen och många kurder lever under svåra ekonomiska och sociala förhållande och diskrimineras i fråga om åtnjutandet av kulturella rättigheter.

Trots den starka ekonomiska tillväxten lever en stor del av befolkningen i fattigdom. Detta drabbar inte minst barnen. En tredjedel av alla barn lever under fattigdomsstrecket. Värst utsatta är flickor, speciellt på landsbygden. Kvinnor är klart underrepresenterade inom såväl politiken som arbetslivet. Läskunnigheten är lägre och våld mot kvinnor utgör ett omfattande problem. Regeringen har dock tillsammans med framför allt olika FN-organ, och med EU-finansiering, engagerat sig i olika projekt för att förbättra kvinnors och barns situation.

Ett förslag till revidering av anti-terrorlagstiftningen riskerar att underminera yttrandefrihet och rättsliga garantier för misstänkta. Etablerandet av en ombudsmannainstitution representerar å andra sidan ett viktigt steg framåt.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Turkiet har anslutit sig till samtliga centrala konventioner om mänskliga rättigheter.

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, samt de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)*.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)*.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

- Konventionen mot tortyr, *Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)*. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr har endast undertecknats.
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn.
- Flyktingkonventionen, *Convention related to the Status of Refugees*, (tillämpningen begränsas dock till flyktingar från Europa) samt det tillhörande protokollet från 1967.
- Den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Nytt för 2006 är att parlamentet ratificerat det trettonde tilläggsprotokollet till den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilket innebär att Turkiet är bundet enligt folkrätten att under inga omständigheter, såsom krig eller krigshot, tillämpa dödsstraff. Ännu har inte Turkiet ratificerat tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot tortyr, som man undertecknade 2005 och som syftar till att etablera procedurer för regelbundna inspektionsbesök i konventionsstaterna.

Turkiet har inte undertecknat eller ratificerat Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Turkiet har utfäst sig att ansluta sig till Romstadgan och har gjort vissa ändringar i såväl konstitutionen som brottsbalken för att möjliggöra detta. Ytterligare revision av lagstiftning är att förvänta som ett led i ratifikationsprocessen.

Turkiet samarbetar väl med såväl Europarådets som FN:s övervakningskommittéer, specialrapportörer och representanter. Under året har man haft besök av bland annat Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr, FN:s särskilde rapportör om skyddet av mänskliga rättigheter i samband med terrorismbekämpning, FN:s arbetsgrupp för godtyckligt frihetsberövande samt FN:s särskilde rapportör om våld mot kvinnor.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Regeringen har deklarerat nolltolerans mot tortyr och har genomfört en rad reformer för att uppnå detta mål. Bland dessa märks snabbbehandling av mål som rör tortyr, förhindrande av att tortyrbrott preskriberas eller att fängelsedomar omvandlas till böter, samt att överordnades samtycke inte längre krävs för att väcka åtal för tortyr. En annan metod för att bekämpa tortyr är utbildning i mänskliga rättigheter för poliser, åklagare och domare och förbud för polisen att närvara när läkare undersöker påstådda tortyroffer.

Omfattningen av tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning har gradvis minskat sedan lagstiftningen reformerades. De grövre metoder som tidigare brukats har i stort försvunnit. Förekomsten av tortyr rapporteras dock fortfarande till MR-organisationer och de statliga MR-nämnderna. Fall av misshandel i samband med gripanden eller förvar hos polis eller gendarmeri förekommer fortsatt. Rätten att få tillgång till en försvarare eller läkare tillämpas inte alltid. Vid psykiatriska institutioner förekommer fortfarande att elchocksterapi använd på ett sätt som inte är förenligt med etablerad medicinsk praxis. Även om den reviderade lagstiftningen numera förbjuder användandet av vittnesmål som tillkommit under tortyr återstår problemet med att vittnesmål, som tillkommit innan lagändringen antogs, inte har setts över. Särskilt gäller detta terrorrelaterade brott.

Ett antal uppmärksammade åtal mot poliser, misstänkta för tortyrbrott, har skjutits upp eller lagts ner på oklara grunder och det är ännu ytterst få dömda som faktiskt fängslats.

Turkiet samarbetar med Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr (CPT) och samtycker till publicering av kommitténs rapporter. En delegation från CPT besökte Turkiet i december 2005. Deras rapport ger också uttryck för ovannämnda problem. Den turkiska regeringens svar till kommittén tyder på att man tar kritiken på allvar.

Vad gäller anklagelser om tortyr och förnedrande behandling av terrorismmisstänkta rapporterade FN:s särskilde rapportör om skyddet av mänskliga rättigheter i samband med terrorismbekämpning att han inte fann övertygande bevis om att en fullgod mekanism för utredning finns på plats i Turkiet (se vidare under avsnitt fem och sex).

Turkiet undertecknade i september 2005 tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot tortyr. Detta kommer att möjliggöra ett internationellt såväl som nationellt besöks- och inspektionssystem för platser där personer hålls frihetsberövade. Ännu har man dock inte ratificerat protokollet.

4. Dödsstraff

Dödsstraffet för brott i fredstid avskaffades år 2002. Det hade då inte verkställts sedan 1984. I juni 2003 ratificerade man det sjätte tilläggsprotokollet till den Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Nytt för i år är att parlamentet i februari fattat beslut om ratifikation av det trettonde tilläggsprotokollet till

Europakonventionen, vilket utsträcker förbudet mot dödsstraffet till alla omständigheter, det vill säga också till krigstid eller överhängande krigshot.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Skyddet mot godtyckliga frihetsberövanden har stärkts genom reformer i såväl konstitutionen som straffprocesslagen och överensstämmer nu väl med internationell rätt. Det finns dock fortsatta brister i praktiken.

En delegation ur FN:s arbetsgrupp för godtyckligt frihetsberövande besökte under 2006 Turkiet. Samtidigt som deras uttalanden visar att reformarbetet har fått önskad effekt i fråga om ”vanlig” brottslighet, pekar delegationen på att samma standard inte tillämpas i förhållande till terrorismrelaterad brottslighet. Enligt delegationen finns det bland annat exempel på terroristmisstänkta som suttit fängslade i över tio år i väntan på att bevis ”insamlas och analyseras”. På polisens antiterrorismenheter kvarhålls personer regelmässigt under lagens längst föreskrivna tidsperiod (fyra dagar) utan att få sitt frihetsberövande prövat av domare, trots att detta endast ska ske i undantagsfall. Domstolarnas rätt att undanhålla bevis från den åtalade och dennes advokat i upp till sex månader har också missbrukats.

Lagstiftningen som reglerar statens rätt att spärra in utlänningar i väntan på utvisning har stora brister. Bland annat utfärdas inga formella beslut om frihetsberövandet och den berörde kan inte vända sig till domstol för att få frihetsberövandet prövat. Liknande problem finns i förhållande till tvångsomhändertagande av mentalt sjuka personer.

Lagstiftningen ger fortsatt stora möjligheter för staten att inskränka såväl friheten att fritt välja boställningsort som att lämna landet.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

En lång rad positiva beslut har fattats av åklagare och domare, speciellt i fråga om tortyrförbudet, religions- och yttrandefrihet. Åtalade har fått bättre tillgång till såväl advokater som läkare och strafftiden för mindre allvarliga brott har blivit mer proportionella.

Ett problem med turkisk lagstiftning, inte minst strafflagstiftningen, är att den inte alltid når upp till internationellt vedertagna legalitetsnormer. Lagrum är vagt formulerade och kan potentiellt tillämpas mycket brett. Bland annat gäller detta artikel 301 i strafflagen, (se vidare avsnitt åtta).

Turkiet har utfäst sig att bevilja resning i mål som Turkiet förlorat vid Europarådets MR-domstol i Strasbourg. För att förstärka respekten för

mänskliga rättigheter har stadgats att turkiska internationella åtaganden vad gäller mänskliga rättigheter har företräde framför nationell rätt. Det blir allt vanligare att domare i sina domar hänvisar till internationella konventioner om mänskliga rättigheter och Europadomstolens rättspraxis.

Regeringen har instiftat MR-nämnder över hela landet med uppgift att ta emot klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Dessa är dock inte oberoende i förhållande till staten och lider av resursbrist.

En lag om etablerandet av en ombudsmannainstitution antogs vid halvårsskiftet. Institutionen, som skall bestå av en chefsombudsman och ytterligare maximalt tio ombudsmän, får till uppgift att bevaka att turkiska myndigheter lever upp till sina förpliktelser i enlighet med den turkiska konstitutionen och principer om rättvisa, respekt för mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Undantagna från mandatet är presidenten, lagstiftningsmakten, rättsväsendet, samt militärens strikt militära aktiviteter. Antagandet av lagstiftningen utgör ett viktigt steg som potentiellt kan få en stor betydelse för respekten av mänskliga rättigheter.

Samtidigt som turkisk lagstiftning genomgått omfattande reformer och åklagare och domare har genomgått utbildning i mänskliga rättigheter fortsätter dock enskilda åklagare och domare att motarbeta reformerna.

Rättssystemet är fortfarande inte tillräckligt oberoende av den exekutiva makten även om denna princip genomsyrar lagstiftningen. I praktiken är domstolsadministrationen nära knuten till justitieministeriet, som också har möjlighet att påverka åklagares och domares karriärer. Försvarsadvokater har inte samma status som åklagare och domare. I ett nytt cirkulär från justitieministeriet instrueras åklagare att inte längre delta i domarnas överläggningar. I rättegångssalarna sitter dock hittills åklagare, till skillnad från försvarsadvokater, på en upphöjd plattform på samma nivå som domare.

Ett annat problem i det turkiska rättsväsendet är den långsamma gången i rättsprocesserna. Med tekniskt bistånd från bland annat Sverige pågår ett arbete med införandet av en mellaninstansdomstol.

Fortfarande kan det vara straffbart att ”lägga sig i domstolsförfarande”, vilket kan hämma rapportering och genomlysning av domstolsväsendet i medierna.

Ett centralt tema när det gäller rättssäkerhet är problem som uppstår i den så kallade kampen mot terrorismen. I februari 2006 besökte FN:s särskilde rapportör om skyddet av mänskliga rättigheter i samband med terrorismbekämpning Turkiet. Rapportören uttryckte oro för att definitionen av terrorism i 1991 års turkiska anti-terrorlag, vilken snarare definierar terrorism baserat på dess mål och mening – att förändra den turkiska

republikens karakteristik – än som vissa typer av brott, är formulerad i alltför vaga och vida termer.

Den under året reviderade antiterrorlagstiftningen kan få negativa konsekvenser då i princip alla handlingar som på något sätt kan tjäna terroristers intressen kan komma att betraktas som terrorism. Det gäller exempelvis medierapportering eller yttranden till stöd för de mål som förespråkas av terrorister. Misstänkts rättssäkerhet kan komma att minskas genom att tillgången på försvarsadvokat kan förvägras under 24 timmar, och genom att under vissa omständigheter mötena med försvarsadvokat begränsas och information undanhållas. Den reviderade lagstiftningen behandlas för närvarande av konstitutionsdomstolen. Den har antagits av parlamentet, men presidenten har utnyttjat sin vetorätt i de delar som gäller medias ansvar.

7. Strafffrihet

Medlemmarna i parlamentet åtnjuter immunitet från alla former av civila eller straffrättsliga åtgärder, något som på senare tid i någon mån börjat ifrågasättas.

Myndigheterna har ej med tillräcklig kraft utrett anklagelser om eller straffat utövare av tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Enligt konstitutionen råder yttrandefrihet, dock med vissa undantag, framför allt med hänvisning till statens säkerhet och integritet. Även den reviderade strafflagstiftningen innehåller artiklar som ger stort utrymme för tolkning och som syftar till att skydda statens integritet, eller beivra förolämpningar av staten, dess högsta företrädare, organ och dess flagga. Det stora tolkningsutrymmet, samt andra oklarheter i lagtexterna, kan göra det svårt att förutse lagens tillämpning och därmed strida mot de av Europadomstolen för mänskliga rättigheter uppsatta kraven för tillåtna inskränkningar av yttrandefriheten. Inte minst artikel 301 om ”förolämpning mot turkiskhet” har använts för att åtala personer som uttryckt synpunkter om den armeniska respektive kurdiska frågan, såsom romanförfattarna Elif Safak och Orhan Pamuk samt journalisterna Hrant Dink och Murat Belge. Denna typ av åtal, som inte sällan emanerar från nationalistiskt inställda advokater, har ökat under det senaste året. Alltför många författare och journalister som skriver om åtal i yttrandefrihetsfrågor har dessutom åtalats för att de försöker influera rättssystemet. Å andra sidan har alltför många av dem som åtalas för yttrandefrihetsbrott antingen frikänts eller målen lagts ner. Åtminstone gäller detta i fall där de som åtalas är prominenta personer vars åtal får stor uppmärksamhet. Det är dock värt att notera att åtalen har föranlett en

omfattande mediedebatt kring yttrandefriheten, vilken potentiellt kan få ett positivt resultat. En diskussion om en eventuell revision av artikel 301 pågår.

Det finns ett stort utbud av tidningar samt radio- och tv-kanaler, och bredden av åsikter inom media är stor. Debattklimatet har förbättrats, även om själva hotet om rättsliga ingripanden innebär att media ibland tillämpar en viss självcensur.

Enligt konstitutionen råder föreningsfrihet. Det finns dock stort utrymme i lagstiftningen för begränsningar i lagen om politiska partier och lagen om föreningar, trots att den senare nyligen reviderats. Genom reformlagarna är det lättare att grunda föreningar och statens kontroll över deras verksamhet har reducerats. Antalet registrerade föreningar har också ökat kraftigt under senare år. Det finns dock samtidigt uppgifter om att polisen, med hänvisning till allmän säkerhet, bevakar vissa organisationers sammankomster.

Genom förändringar i den författning som reglerar demonstrationer har församlingsfriheten stärkts och demonstrationer får nu endast förbjudas om det föreligger fara för brott. Det har förekommit att säkerhetsstyrkor använt mer våld än nödvändigt i samband med demonstrationer, speciellt när demonstranterna saknat tillstånd.

Politiska partier som anses verka för statsfientliga idéer riskerar att upplösas. Under årens lopp har många partier förbjudits och för närvarande pågår processer i detta syfte. Som ett alternativ till förbud av parti har möjlighet till ekonomiska sanktioner införts. Framförallt har partier som uppfattas företräda fundamentalistiska islamistiska strömningar eller anses propagera för en självständig kurdisk stat drabbats. Genom en lagändring har emellertid kraven skärpts för att ett parti skall kunna upplösas.

Den turkiska konstitutionen fastställer att Turkiet är en sekulär stat och att religionsfrihet råder. I stort respekteras detta också i praktiken. Spänningarna kring religiösa frågor, mellan religiösa grupper och mellan dessa och sekulära grupper har dock ökat. Under året har attacker, några med dödlig utgång, förekommit mot domare, katolska präster och en imam. Attackerna har fördömts av regeringen och polisutredningar pågår.

Endast vissa religiösa minoriteter (judar, grekisk-ortodoxa och armenisk-ortodoxa) erkänns i Turkiet i enlighet med den turkiska tolkningen av Lausannetraktaten från 1923. Detta medför svårigheter för andra icke-muslimska trossamfund som saknar juridisk status och inte får bilda stiftelser och förvärva egendom. Utländska präster möter svårigheter att verka i landet.

Den nyligen reviderade lagstiftningen om stiftelser, som till stor del reglerar religiösa samfunds (judiska, grekiska och armenisk-ortodoxas) möjligheter att verka, öppnar upp för möjligheten att återfå egendom som tidigare konfiskerats. Alla typer av egendom, såsom skolor, omfattas dock inte och sannolikt inte heller egendom som av staten skänkts eller sålts vidare till tredje person.

Enligt turkiska myndigheter är aleviter (religiös och kulturell minoritet i Turkiet bland både turkar och kurder, med rötter i den anatoliska landsbygden) de facto sunnimuslimer och aleviternas gudstjänstlokaler erkänns inte som sådana, utan som kulturella center. Därför kan man inte heller få tillgång till det statstöd som ges till moskéer och imamer.

Det finns restriktioner beträffande utbildning av religiösa ledare och för religiösa ledare att arbeta i Turkiet. Den grekisk-ortodoxa kyrkan kräver att få återöppna det teologiska Halki-seminariet, men enligt konstitutionen får utbildning av militärer, poliser eller religiösa ledare inte ske på privata utbildningsinstitutioner. Regeringen har föreslagit att skolan skall öppnas under en teologisk institution vid ett statligt universitet.

Officiella personakter innehåller normalt referenser till religiös tillhörighet. Barn får automatiskt samma tillhörighet som föräldrarna. Endast tre alternativ är möjliga; muslim, kristen eller jude. Under året antagen lagstiftning ger individen rätt att få referenser till religiös tillhörighet borttagna från officiella dokument, inklusive från id-kort, där uppgiften normalt förekommer. Å andra sidan stadgas enligt samma lagstiftning att individen har en skyldighet att uppges information om religiös tillhörighet. Avsaknad av uppgift på id-kort uppfattas normalt som om att individen inte är muslim.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

För att ett politiskt parti skall få platser i parlamentet måste det vara representerat i åtminstone hälften av alla provinser och en tredjedel av dessas distrikt och måste dessutom uppnå tio procent av rösterna på nationell nivå. Detta försvårar framför allt för partier som har en regional bas. Tioprocentströskeln gör att många ifrågasätter om folkets politiska vilja korrekt avspeglas i parlamentet. Endast 54 procent av de röstande i valet i november 2002 valde något av de två partier som fick säte i parlamentet. En förändring av systemet diskuteras inom ramen för en vidare konstitutionell reform.

Efter valet 2002 var endast två partier representerade i parlamentet. Idag finns det dock sex partier och tre parlamentariska grupper. Detta beror på att valda parlamentariker bytt partitillhörighet under perioden.

Kvinnor är klart underrepresenterade i det politiska livet (se vidare under avsnitt 14).

Ett politiskt parti kan fortfarande förbjudas därför att dess program strider mot konstitutionen. Presidenten har en kontrollerande funktion gentemot parlamentet och den exekutiva makten. Presidenten har vid ett flertal tillfällen inlagt sitt veto mot lagförslag som han ansett strida mot författningen.

Militären åtnjuter ett stort inflytande i Turkiet i frågor som anses vara av betydelse för landets säkerhet. Enligt militärledningen innefattar detta bevarandet av statens sekulära karaktär liksom den territoriella integriteten (med särskild bäring på oron för kurdisk separatism). Militären gör uttalanden på områden som går utanför ramen för vad som normalt är att betrakta som försvars- eller säkerhetspolitik och agerar även genom informella kanaler. I samband med utredningen av ett bombdåd som utfördes av två underofficierare från gendarmeriets underrättelsetjänst i staden Sendimli, gjorde militärledningen en rad uttalanden som kan betraktas som inblandning i utredningen. En åklagare som implicerade arméchefen och tre lokala officerare i åtalet avskedades. En pensionerad general säger sig ha gett order till soldater att utföra bombattacker i sydöstra Turkiet i närheten av domares och andra civila myndighetspersoners bostäder. Syftet med räderna skall ha varit att få dessa att inta en hårdare position gentemot terrorgruppen PKK. Generalen står nu åtalad inför en militärdomstol för att ha försökt underminera förtroendet för militären och för att han gjort icke auktoriserade uttalanden. Delar av den militära budgeten står utanför parlamentets kontroll.

Processlagen för militära domstolar har reviderats i syfte att undanta civila från dess jurisdiktion. Ett undantag är dock om en civilperson begår ett brott tillsammans med en militär.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Enligt officiella siffror är arbetslösheten i Turkiet nio procent. Den faktiska siffran är dock sannolikt betydligt högre. Den informella sektorn är omfattande.

Endast 24 procent av kvinnorna i Turkiet lönearbetar. Motsvarande siffra för män är 72 procent. En stor del av kvinnorna, 45,3, procent arbetar obetalt i familj jordbruk. Andelen kvinnor i den offentliga sektorn understiger 20 procent och andelen kvinnliga chefer i näringslivet ligger på drygt tio procent.

Arbetsvillkor och arbetsmiljö har på senare år förbättrats betydligt. Ny lagstiftning reglerar arbetstider, anställningskontrakt och minimiålder för att arbeta. Ansvar för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen ligger hos arbetsgivaren. Antalet arbetsplatsolyckor och arbetsrelaterade sjukdomar har gått ner. Dessvärre täcker lagarna inte hela den turkiska arbetsmarknaden. Många hamnar utanför och saknar det skydd lagen ger.

De fackliga rättigheterna är eftersatta. Trots att Turkiet ratificerat centrala internationella konventioner saknas effektiv lagstiftning. I praktiken är det inte ovanligt att arbetare som är fackligt anknutna eller bara kräver sina arbetsrättsliga och fackliga rättigheter avskedas och trakasseras. Trakasserierna består i allt från förkortade lunchpauser till polisvåld mot fredliga fackliga demonstrationer och möten.

Enlig turkisk lag har arbetstagare rätt att vara medlem i facklig förening och får därför inte diskrimineras eller avskedas med anledning av detta. Vissa kategorier av arbetstagare undantas dock från denna rättighet. Bötesbeloppen för arbetsgivare som inte respekterar rätten att gå med i facket är dessutom för låga för att vara avskräckande. De fackliga rättigheterna är till viss del begränsade med bland annat strejkförbud för statstjänstemän och vissa andra arbetsplatser såsom skolor och banker. Det finns ett allmänt förbud mot politiskt motiverade strejker, sympatistrejker, lockouter eller annan form av "obstruktion". Straffen för deltagande i olaglig strejk är höga. För förhandlingar om kollektivavtal krävs att fackföreningen representerar minst tio procent av de anställda på arbetsplatsen.

(Beträffande barnarbete se avsnitt 15)

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Hälsovårdssektorn utgör mindre än tre procent av landets bruttonationalprodukt BNP. Tillgång till och kvalitén på sjukvården varierar mycket beroende på ekonomiska förhållanden samt bostadsort.

Enligt de senaste tillgängliga uppgifterna är barnadödligheten och spädbarnsdödligheten fortsatt relativt höga, 32 respektive 28 promille, men sjunkande. I städerna var motsvarande siffror 42 respektive 35 promille och på landsbygden på 68 respektive 55 promille.

12. Rätten till utbildning

De totala utgifterna för utbildningsväsendet har ökat kraftigt under det senaste decenniet, men ligger fortfarande långt under OECD-ländernas genomsnitt. Utbildning svarar för 3,7 procent av landets BNP vilket är speciellt lågt med

tanke på att barn utgör 36 procent av befolkningen. Skolplikt råder från sex till 14 års ålder. Undervisningslagen stadgar också om rätt för barn till vidareutbildning under förutsättning att de kan fullgöra denna. Undervisningen är kostnadsfri, men då en rad extra kostnader tillkommer anser sig en del föräldrar inte ha råd att skicka barnen till skolan. Kvalitén på undervisningen är en av de lägsta inom OECD.

Lagen ger pojkar och flickor samma möjligheter, men över 60 procent av flickor på landsbygden i åldern 11-14 år går inte i skolan, med analfabetism, och i förlängningen fortsatt fattigdom, som följd.

En kampanj för att få fler flickor till skolan har slagit väl ut och antalet flickor som går i skolan har ökat betydligt. Alla fullföljer dock inte utbildningen. Skillnaden mellan könen ökar efter grundskolan. 90 procent av pojkarna går vidare till högre utbildning medan motsvarande siffra för flickor är 72 procent. Kvalitén på utbildningen är mycket varierande.

Endast 16 procent av barnen går i förskola. De flesta av dessa är privata.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Turkiets ekonomi utvecklas för närvarande väl med en tillväxt på 7,2 procent och inflationen har stigit sedan föregående år, då den dock var den lägsta på 30 år. Medelinkomsten i landet understiger officiellt 8 200 USD per capita men köpkraften (PPP = purchasing power parity – köpkraften beräknad med hänsyn tagen till växelkursen) är betydligt högre till följd av den stora informella sektorn i ekonomin. Skillnaderna i levnadsstandard skiljer sig dock markant mellan olika befolkningsgrupper och regioner, där fattigdomen är störst i sydöstra Turkiet. De rikaste tio procenten av befolkningen står för en tredjedel av konsumtionen, medan de fattigaste tio procenten endast står för mellan två och tre procent. Den höga tillväxten har ännu inte kunnat omsättas i exempelvis ökat antal arbetstillfällen. Turkiet har i år flyttat upp två platser på UNDP:s Human Development Index, till 92:e plats. Enligt UNDP beror detta dock enbart på ökad tillväxt, medan ingen förbättring skett beträffande levnadsstandarden. UNDP noterar också brist på överensstämmelse mellan kvinnors ställning och den allmänna utvecklingsnivån. Den interna migrationen och påföljande försvagade familjenätverk och ökande befolkning i storstädernas utkanter riskerar också att öka fattigdomen i landet. Kvinnor och barn är särskilt utsatta. Fattigdomsbekämpning betraktas vanligtvis mer som en fråga om välgörenhet än som en rättighetsfråga.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

På lagstiftningsområdet är utvecklingen positiv. År 2001 ändrades civillagstiftningen så att kvinnan nu har samma rättigheter som mannen i fråga om äktenskap och barn. Den reviderade strafflagstiftningen, som trädde i kraft i april 2005, innebär också ett stort steg framåt vad gäller kvinnans rätt att fatta egna beslut. Som exempel kan nämnas att utövare av så kallade hedersmord inte längre kan åtnjuta straffreducering och att våldtäkt i äktenskapet kriminaliserats. Våld mot kvinnor utgör dock fortsatt ett omfattande problem och otillräckliga åtgärder vidtas av regeringen för att förebygga våldet, lagföra förövarna samt ge skydd och stöd åt utsatta kvinnor. Antalet kvinnojourer är fortsatt relativt få, men kommuner med en befolkning på över 50 000 personer är numera enligt lag skyldiga att inrätta jourer. Planen är att ett tiotal jourer skall öppnas varje år.

Utöver en revision av konstitutionen från 2004, som lägger ansvaret för att göra samhället jämställt i praxis på staten, så saknas på många områden antidiskrimineringslagstiftning eller regler om positiv särbehandling och därmed möjligheter för kvinnor att söka gottgörelse med anledning av diskriminering på en rad områden såsom arbetslivet.

Det största hindret på vägen mot jämställdhet tycks vara attityderna i samhället, inklusive bland kvinnor. En tredjedel av kvinnorna i städerna och över hälften på landsbygden anser att kvinnomisshandel är befogat om kvinnan argumenterar mot sin man, spenderar för mycket pengar eller försummar barnen. Många frivilligorganisationer och internationella organisationer arbetar därför med att medvetandegöra kvinnor om att de har rättigheter. Det finns dock fortfarande relativt få statliga program, även om det politiska intresset har ökat. Planer finns på att utbilda säkerhetsstyrkor, sjukhuspersonal och andra som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för våld. I dagsläget ingår ämnet ”kvinnors mänskliga rättigheter” i polisutbildningen.

I det politiska livet är kvinnor klart underrepresenterade. Enbart 24 (cirka 4,4 procent) av 550 medlemmar av parlamentet är kvinnor. En medlem av regeringen är kvinna och ansvarar för kvinnofrågorna. I lokala och regionala församlingar utgör kvinnor mellan en och två procent och 0,6 procent av borgmästarna. Kvinnoorganisationer kräver kvotering med 30 procent representation inför nästa val.

Läskunnigheten är högre för män, drygt 90 procent, än för kvinnor, knappt 80 procent. I sydöstra Turkiet är läskunnigheten bland kvinnor markant lägre. Där

bedriver regeringen tillsammans med UNICEF (The United Nations Children's Fund) en framgångsrik kampanj för att flickor skall fullgöra sin skolgång. Endast 27 procent av kvinnorna lönearbetar. Arbetslösheten är högre för kvinnor än för män och många kvinnor på landsbygden utför ofta obetalt arbete i familj jordbruk. Samtidigt är andelen kvinnor bland jurister, läkare och akademiker 30 procent.

Skillnaderna är markanta mellan storstad och landsbygd. Traditionella patriarkala strukturer och värderingar är vanligare på landsbygden, och hos landsbygdsbefolkning som flyttat in i storstäderna. Ofrivilliga bortgiften, polygami och hedersrelaterade brott förekommer trots förbud i lagstiftningen. Detta utgör också enligt FN:s särskilde rapportör om våld mot kvinnor skälet till det onormalt höga antalet självmord bland kvinnor i sydöstra Turkiet.

Enligt en opinionsundersökning som genomfördes i sydöstra Turkiet ansåg 37,4 procent av befolkningen att kvinnor skall mördas för otrohet, medan 21,6 procent anser att kvinnornas näsa, öron eller hår bör skäras av.

Undersökningen beställdes av en kommission i parlamentet som studerat hedersrelaterat våld. Kommissionen har, utöver en ökning av antalet kvinnojourer, föreslagit lagstiftningsförändringar på olika områden relaterade till jämställdhet, inklusive lagen om politiska partier.

Turkiet är ett mottagarland för handel med kvinnor. Turkiska myndigheter bedriver, tillsammans med IOM (International Organization for Migration), och delvis finansierat av Sverige, en framgångsrik kampanj som omfattar bland annat media, räddningsaktioner via hjälptelefon och utbildning av polis och åklagare. Åtgärder vidtas också i ursprungsländerna i regionen för att såväl förebygga som rehabilitera offer. Prostitution är lagligt under förutsättning att man har statlig licens. En kvinna som via människohandel tvingats in i prostitution åtalas inte utan betraktas som offer. Däremot kan en kvinna utan licens åtalas.

15. Barnets rättigheter

Turkiet har ratificerat barnkonventionen, dock med reservation mot vissa artiklar som man inte anser vara förenliga med den turkiska synen på minoritetsrättigheter. Den reviderade civillagstiftningen ger barn stärkta rättigheter. Barnets bästa skall nu beaktas vid skilsmässa och utomäktenskapliga barn åtnjuter samma rättigheter som övriga barn.

Barnen, som utgör en stor grupp i samhället (36 procent är under 18 år) tillhör dock de mest utsatta. Barn är oproportionerligt drabbade av fattigdom, en tredjedel av alla barn lever under fattigdomsstrecket, på landsbygden är andelen ännu större. En miljon barn i lågstadieåldern går inte i skolan. Många av dem är

flickor. Det finns över 1,6 miljoner ekonomiskt aktiva barn i åldrarna sex till 17 år och allt fler barn lever och/eller arbetar på gatorna. Mellan 1994 och 1999 sjönk dock, enligt en nationell undersökning av barnarbete, antalet ekonomiskt aktiva barn i åldrarna sex till 14 år från cirka en miljon till en halv miljon.

Antalet barn som inte uppnår fem års ålder är minskande, men är fortsatt högt internationellt sett, speciellt i regioner där tillgången till mödravård är dålig. En stor andel av barnen väger för lite eller är hämmade i växten. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att minska de negativa effekterna av fattigdom, såsom ekonomiska bidrag till familjer som skickar flickor till skolan och bättre tillgång till hälsovård.

Barnäktenskap förekommer trots att det är förbjudet. Unga flickor tvingas gifta sig med äldre män.

Turkisk lagstiftning rörande brottsmisstänkta barn har reviderats i enlighet med barnkonventionen och omfattande utbildning i barnkonventionen har genomförts för advokater, åklagare och domare. Man har också inrättat speciella domstolar alternativt sektioner av domstolar som tar ställning till åtal mot barn. Straffmyndighetsåldern är tolv år.

Barn har i ökad utsträckning fallit offer för konflikten i sydöstra Turkiet. Många barn deltog i upploppen i Diyarbakir. Fem barn dödades när säkerhetsstyrkorna grep in, och cirka 200 barn anhölls. Åklagarmyndigheten i Diyarbakir utreder anklagelser om övergrepp mot häktade barn. Flera terroråd har också riktats mot barn.

Barnets rättigheter har tidigare fått relativt lite uppmärksamhet av såväl regeringen som organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter. Engagemanget har dock ökat och turkiska myndigheter driver idag tillsammans med UNICEF en lång rad projekt, exempelvis rörande fattigdom, barnarbete, flickors skolgång, och barn- och mödravård. Många av projekten finansieras till stor del av EU-kommissionen.

(Beträffande utbildning se avsnitt 12)

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Turkiet definierar minoriteter enbart på grundval av religion och exkluderar, till skillnad från relevanta deklarationer och konventioner om mänskliga rättigheter, nationella, etniska eller språkliga minoriteter. Turkiet har med anledning av detta gjort reservationer till flera konventioner.

Den reviderade konstitutionen förbjuder inte längre att man uttrycker och sprider tankar och idéer på andra språk än turkiska. Yttrandefriheten kan dock inskränkas med hänsyn till statens integritet. Man förbjuder inte heller längre publicering av material på andra språk än turkiska, men publicering av material som hotar statens integritet kan föranleda åtal, publikationer kan konfiskeras och utgivning av tidskrifter suspenderas. Lagen om organisationer har reviderats så att man inte längre förbjuder organisationer som hävdar att det finns andra än religiösa minoriteter i Turkiet och medlemmarna i en organisation får numera på interna möten använda andra språk än turkiska. Å andra sidan förbjuds fortfarande organisationer som har till syfte att "skapa" minoriteter och förstöra Turkiets enhetliga struktur.

Konstitutionen förbjuder också att annat språk än turkiska används som undervisningsspråk eller lärs ut som modersmål till turkiska medborgare vid officiella utbildningsinstitutioner. Privatundervisning i minoritetsspråk är nu tillåten, men alla kurser i kurdiska har lagts ner på grund av bristande elevunderlag. Enligt lagen om politiska partier får ett parti inte hävda att det finns andra än religiösa minoriteter i Turkiet eller använda andra språk än turkiska på möten eller i dokumentation.

Kurdiska politiska partier har upplösts av domstol, företrädare har åtalats för att ha inlett partimöten med att säga goddag på kurdiska, deltagit vid begravningar av personer med kopplingar till PKK eller refererat till dess fängslade ledare Öcalan i alltför respektfulla ordalag. Det bör dock samtidigt noteras att få kurdiska politiker, inklusive de som ingår i det största partiet DTP (Democratic Society Party) tagit tydligt avstånd från Öcalan och PKK (Partiya Karkerên Kurdistan, kurdiskt arbetarparti) och dess metoder samt att PKK har intensifierat sin väpnade kamp. Flera hundra terrorattacker har rapporterats under det gångna året.

Möjligheterna att utanför det politiska livet använda andra språk än turkiska, såsom kurdiska, har dock gradvis förbättrats. På tv- och radioområdet har statliga tv och radiokanaler haft utsändningar på andra språk sedan juni 2004. I mars i år fick också en rad privata kurdiska stationer denna möjlighet. Sändningstiden begränsades dock till högst 60 minuter per dag upp till fem timmar i veckan för radio, och 45 minuter per dag i högst fyra timmar per vecka för tv. Sedermera har man beslutat att rena kulturprogram faller utanför tidsbegränsningarna, medan dessa fortsatt gäller för nyhets- och debattprogram även mer politisk karaktär. Alla program måste textas på turkiska. Trots begränsningarna anses reformerna ha haft stor symbolisk betydelse.

Situationen i sydöstra Turkiet är fortsatt svår. Trots regeringens uttalanden om behovet av ökad utveckling och demokrati saknas en genomgripande politik för att åstadkomma detta.

Flera miljoner människor, främst kurder, men också assyrier/syrianer lämnade byarna i sydöstra Turkiet i början av 90-talet, framför allt på grund av striderna med PKK. Bristande infrastruktur, dispyter om äganderätt till land, landminor och i vissa fall motstånd från byvakterna, den av staten avlönade lokala milisen, utgör fortsatt hinder för återvändande. Tidsgränsen för ansökan om kompensation för förluster man lidit i kampen mot terrorismen har utsträckts och ersättning har utbetalats till ungefär 2 000 sökanden. Tillämpningen av lagen är dock ojämn och processen långdragen och komplicerad. Inte minst assyrier/syrianer har haft svårt att hävda sin äganderätt.

(Beträffande religiösa minoriteter se avsnitt åtta)

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Turkisk lagstiftning förbjuder inte någon att leva som homo-, bi- eller transsexuell (HBT). Det finns dock ett förbud i strafflagstiftningen mot oanständighet och överträdelser av den allmänna moralen som ibland tillämpas. Samtidigt som transpersoner inom populärkulturen hyllas så diskrimineras eller trakasseras många HBT-personer i det dagliga livet. Transpersoner utsätts ofta för trakasserier av polisen.

Det finns inte något skydd mot diskriminering av HBT- personer. I samband med reformen av den nya turkiska strafflagstiftningen fanns sexuell läggning med som en av diskrimineringsgrunderna i fråga om tillhandahållandet av vissa tjänster, men plockades i slutändan bort. Det finns dock en referens till "andra skäl". Detsamma gäller konstitutionen. Militären anser å andra sidan att homosexualitet är en psykisk sjukdom.

År 2005 sökte viceguvernören i Ankara få till stånd att organisationen "Gay and Lesbian Cultural Research and Solidarity Association" (Kaos GL) skulle upplösas då, enligt honom, såväl organisationens namn som syfte "stod i strid med lag och moral". Åtalet avvisades dock av åklagaren som hänvisade såväl till turkisk lagstiftning som till internationella konventioner om mänskliga rättigheter och EU:s medlemskapskriterier. Utgången blev densamma när guvernören i Bursa i år försökte få den nyetablerade organisationen "The Rainbow Association" upplöst. Däremot upprätthöll en domstol i Ankara beslutet att konfiskera ett nummer av Kaos GL:s tidskrift innan den distribuerats. Enligt åklagaren var beslutet grundat på ett behov av att skydda den allmänna moralen. Tidskriften granskade pornografi och homosexualitet

och innehöll ett antal illustrationer. Heterosexuell pornografi säljs öppet i Turkiet.

HBT-personer utsätts för de traditionella patriarkala strukturer och heteronormativa värderingar som framför allt förekommer på landsbygden, och det finns uppgifter om hedersrelaterade brott, trots förbud i lagstiftning.

18. Flyktingars rättigheter

Situationen i Turkiet under de senaste decennierna medfört att många människor emigrerat. Även om antalet minskat genererar landet fortfarande näst flest asylsökande till EU. Turkiets geografiska placering gör även landet intressant för illegal transitering från mellanöstern, Asien och Afrika.

Turkiet har ratificerat 1951 års Genèvekonvention angående flyktingars rättsliga ställning, liksom 1967 års tilläggsprotokoll. Dock finns en ingripande reservation – en geografisk begränsning – vilken innebär att konventionen endast tillämpas på personer från Europa. Icke-européer som bedöms vara skyddsbehövande ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i avvaktan på vidarebosättning i tredje land, vilket administreras i UNHCR:s regi.

Turkiet saknar motsvarighet till svensk utlänningslag. Nuvarande asylreglering är från 1994 och akut behov föreligger att ersätta denna. Arbete pågår med en ny författning, om än långsamt. Största problemet synes vara att identifiera vilka myndigheter som skall hantera dessa frågor i praktiken.

I april 2005 färdigställdes en ambitiös nationell åtgärdsplan (National Action Plan) på asyl och migrationsområdet. Den är resultatet av ett EU Twinning-projekt under ledning av Danmark och Storbritannien. Syftet med planen är att anpassa lagstiftning och praktisk hantering så att den är i linje med EU:s regler på området. Genomförandet av planen torde innebära en lång process.

Den nuvarande asylhanteringen bygger på ett samspel mellan UNHCR och turkiska myndigheter. Asylsökande hänvisas i första hand till UNHCR för registrering/öppnande av asylärende. Tjugofem mindre städer i inlandet har valts ut som temporära uppehållsorter för asylsökande. På respektive ort registreras de sökande hos polismyndigheten som påbörjar identitetskontroll och asylutredning parallellt med den som UNHCR bedriver. Myndigheterna är dock helt beroende av UNHCR:s bedömningar.

Ett organiserat mottagningssystem för asylsökande saknas. Myndigheterna bistår varken med kost, logi eller finansiella bidrag till asylsökande. Viss möjlighet till läkarvård finns. UNHCR har möjlighet att under ytterst begränsad tid hjälpa de mest behövande med visst kontantstöd.

En stor utmaning för Turkiet är landets många internflyktingar. En undersökning av Hacettepeuniversitetet i Ankara hävdar att mer än 800 000 människor, som lämnat sina hem på grund av stridigheterna mellan regeringen och PKK i sydöstra Turkiet sedan 1986, ännu inte kunnat återvända. Dessa människor lever ofta under fattiga och utsatta förhållanden i storstäderna i sydöst eller i västra Turkiet.

19. Funktionshindrades rättigheter

Enligt officiell statistik är 12,29 procent av befolkningen det vill säga 8,5 miljoner personer funktionshindrade. En av huvudorsakerna till funktionshinder anses vara giftermål mellan nära släktingar. Många funktionshindrade göms undan av sina familjer.

Utanför de större städerna finns det små möjligheter till rehabilitering. Många funktionshindrade lever i fattigdom utan tillgång till social service, utbildning eller förvärvsarbete. Mer än en tredjedel är analfabeter.

En ny lag om funktionshindrade trädde i kraft 2005. Lagen förbjuder diskriminering av funktionshindrade, men innehåller inga sanktioner mot diskriminering. Lagen har karaktär av målsättningar och principer snarare än rättigheter, men torde samtidigt innebära ett viktigt steg framåt. Denna ramlagstiftning kompletteras för närvarande med speciallagstiftning.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Det finns ett flertal oberoende organisationer för mänskliga rättigheter i landet. De mest kända är Human Rights Foundation of Turkey, (HRFT), Human Rights Association (HRA) och Amnesty International. Andra organisationer är KADER och KA-MER som fokuserar på kvinnofrågor. Antalet organisationer har ökat och de har tagit en mer aktiv roll i det officiella livet. En ökad dialog förekommer mellan företrädare för regeringen och organisationerna för mänskliga rättigheter, men relationen är fortfarande något ansträngd.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Turkiet samarbetar med internationella organisationer på området mänskliga rättigheter, inte minst de FN-organ som finns på plats i landet. Europarådets parlamentariska församling har upphört med sin särskilda övervakning av Turkiet, men dialogen fortsätter i vissa frågor såsom utbildningsinsatser inriktade på rättsväsendet. Turkiet intar en restriktiv hållning i samarbetet med OSSE:s minoritetskommissarie. EU-kommissionen har ett nära samarbete med turkiska myndigheter om Turkiets EU-anpassning, bland annat vad gäller mänskliga rättigheter, och kommissionens framstegsrapporter till rådet torde ha stor inverkan på utvecklingen av mänskliga rättigheter i landet.

Det program för ökade kontakter med turkiska samhället som Sveriges regering lanserade hösten 2005 bygger på ett utökat utvecklingssamarbete till stöd för den fortsatta demokratiprocessen och arbetet för respekt för de mänskliga rättigheterna. För att uppmuntra ett brett mellanfolkligt engagemang erbjuds bland andra enskilda organisationer, föreningar, kommuner och myndigheter stöd för samarbete med Turkiet. Programmet innehåller också ett ökat turkisk-svenskt utbyte mellan kulturella och akademiska institutioner. Till de prioriterade områdena hör ökade satsningar på kvinnor, personer som tillhör en minoritet eller är funktionshindrade. Sveriges kommuner och landsting får bidrag av Sida för att administrera vänortssamarbete samt ett kommunalt nätverk mellan svenska och turkiska kommuner och kommunförbund.

Sektionen för turkisk-svenskt samarbete vid det svenska generalkonsulatet i Istanbul arrangerar seminarier och workshops med svenska och turkiska deltagare och stödjer turkiska experters deltagande i möten arrangerade av svenska institutioner och vice versa. Sektionen har startat ett stipendieprogram för turkiska studenter som önskar avlägga Mastersexamen i European studies vid svenska universitet och högskolor.

Ambassaden gör fortlöpande resor i landet, bland annat i sydöstra Turkiet, för att följa läget för de mänskliga rättigheterna. Den svenska stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet, som samlar samtliga riksdagspartier, besöker årligen landet för att ge den svenska synen på tillämpningen av de mänskliga rättigheter och för att följa utvecklingen på detta område.

Ambassaden och Exportrådet bedriver även ett program om företagens ansvar, där frågor om affärsetik i näringslivet förs upp på agendan.